

No. 412 / September 2015. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.ceps.eu/system/files/WD412%20GreenEconet%20SMEs%20Circular%200Economy.pdf>.

4. Dave Armstrong. *Circular Economy and the Global Economy*. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.earthtimes.org/business/circular-economy-global-economy/2952/#7icixJJD6vevceem>.

5. *Leading the cycle – Finnish road map to a circular economy 2016–2025*. Sitra 2016. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.sitra.fi/en/articles/leading-cycle-finnish-road-map-circular-economy-2016-2025>.

РОМАН ЗВАРИЧ

АЛЬТЕРНАТИВНА ІДЕОЛОГІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

До недоліків глобалізації варто віднести соціальну нерівність, деградацію довкілля, фрагментацію виробництва (ліквідація робочих місць і безробіття у розвинених країнах), зниження конкурентоспроможності підприємств промисловості та сільського господарства розвинених країн (знижує якість життя працівників в розвинених країнах), зростаючу загрозу впливу на культуру (рівнобіжно з глобалізацією економіки та торгівлі, культура також імпортується та експортується). Глобалізація економіки суперечливий феномен, з одного боку, її сутнісні риси, в цілому, сприяють підвищенню ефективності світового господарства, економічному та соціальному прогресу людства. З іншого боку, форми прояву цих рис нерідко принижують інтереси широких верств населення у всьому світі і цілих країн, що не входять в перелік держав «золотого мільярда». Нинішня неоліберальна модель глобалізації економіки має в собі цілий ряд негативних моментів, що характеризується гострими колізіями і конфліктами між різними агентами (учасниками) світогосподарських та інших міжнародних відносин. Глобалізація не виправдала багатьох надій широких верств світової громадськості щодо подолання розколу світу на дві протилежні суспільні системи, перетворивши інтернаціоналізацію у справді глобальний феномен [1].

Несправедливий розподіл вигод від глобалізації породжує загрозу конфліктів на регіональному, національному та інтернаціональному рівнях. Глобальна конвергенція доходів можлива, якщо економіка бідних країн розвиватиметься більш швидкими темпами, ніж багатих. Насправді ж швидке зростання характерне лише для невеликої групи країн Південно-Східної Азії (азіатських тигрів), тоді як найменш економічно розвинуті країни мають набагато нижчі темпи зростання, ніж багаті держави. У результаті відбувається не конвергенція чи вирівнювання доходів, а швидше їх поляризація. У процесі її країни зі швидкими темпами зростання входять у коло багатих країн, а бідні країни все більше відстають від них. Зростання розриву у доходах викликає невдоволення з їхнього боку, що може спричинити міжнародні конфлікти,

оскільки бідні держави прагнуть приєднатися до клубу багатих країн і готові боротися з ними за свою частку у світовому виробництві. До того ж розподіл витрат та вигод глобалізації веде до нерівномірного розвитку галузей, занепаду деяких з них (вугільна промисловість, важке машинобудування, суднобудування тощо) з відповідними соціальними наслідками. Питання розподілу вигод є одним із найважливіших у процесі глобалізації світової економіки [2].

Зростання глобальної соціальної нерівності руйнує соціальну базу політичної стабільності на національному і світовому рівнях. Саме вона є джерелом поширення тероризму, організованої злочинності, корупції, зрощування кримінальних структур з владою і бізнесом, поширення соціальних хвороб, таких, як наркоманія, СНІД, алкоголізм, проституція тощо. Глобалізація поглиблює прірву в економічних рівнях високорозвинутих країн та країн менш розвинутих. Найхарактернішою ознакою глобалізації є посилення взаємодії і взаємозалежності в сучасному суспільстві, завдяки чому формується «світове суспільство». Ядром цього суспільства є глобальна економіка, яка працює як єдина система в режимі реального часу і в масштабі усієї планети [3].

Криза сприяє переосмисленню сучасної моделі розвитку глобалізації і стимулює розробку нових стратегічних рішень та нової моделі економічного і світового розвитку. Криза питання необхідності зміни світового порядку, виявила недоліки актуальної економічної системи та актуальність розробки альтернатив світового розвитку. Альтерглобалізм виник насамперед як спроба усвідомити і осмислити процес глобалізації не з позиції бізнес-еліти та світових транснаціональних інститутів, а з точки зору простих людей, далеких від прийняття глобальних політичних та економічних рішень. Сучасний альтерглобальний рух має на меті збереження процесу глобалізації, проте, перенаправленого таким чином, щоб мінімізувати загострення вже існуючих глобальних проблем сьогодення [4].

Поява на міжнародній сцені антиглобалізму сприяла активізації громадських мас по всьому світу. Фрагментарність є необхідна компонента побудови альтернатив. Якщо рух має чітку структурну ієрархію, це може призвести до контролю основного ідеологічного джерела і тоді боротьба стане безглуздою. Поки існує фрагментарність рухів, це дає їм можливість нарощувати свій ресурсний потенціал у світі, так як жодними ідеологічними та структурними рамками вони не обмежені, а значить, існує перспектива їх існування в майбутньому. Рухи опору не мають чіткої і ясної ідеологічної платформи, проте справжні альтернативи завжди ґрунтуються на концепції або теорії, що пов'язана з певним ідеологічним напрямом. Це дає можливість припустити існування своєї логіки побудови нового сучасного опору, що базується на альтерглобалістській концепції і реалізується антиглобалістськими методами [5].

В економічній сфері альтерглобалізм виступає проти неоліберальних правил глобальної торгівлі, через які вся влада, капітал і багатство опинились у руках ТНК, проти використання ринку та грошей як єдиного мірила ефективності, проти зростання бідності й маргіналізації цілих народів і регіонів, проти приватизації олігархічними структурами природних ресурсів, проти соціальної

несправедливості й маніпулювання працівниками. Учасники руху вимагають реконструкції світових економічних інститутів (МВФ, Світовий банк, СОТ), які асоціюються з економічною асиметрією і соціальною несправедливістю – їх демократизації та «прозорості», а радикальніші – їх ліквідації. Зменшення розриву між багатими і бідними пропонується здійснити за допомогою низки заходів, таких, як податок Тобіна на фінансові спекуляції та його використання для підтримки країн Півдня, списання боргів країнам третього світу, припинення ембарго й інших санкцій проти країн – «політичних опонентів» [6].

Багато соціальних і національних рухів XIX і XX століть, як націоналістичні так і робітничі, розглядали внутрішню однорідність як необхідність для подальшого розвитку. Альтерглобалісти відмовляються від обмеження інакомислення і плюралізму, чим відрізняються від рухів індустріального суспільства: «ми покажемо, що нове століття є початком відмінностей і великої боротьби з гегемонією». У той час як єдиний рух передбачає існування центральної влади, внутрішнє збереження різноманітності залежить від кількох пересічних мереж. Таким чином, на місцевому та глобальному рівні, все більша кількість активістів відчувають необхідність не в центральному організаційному комітеті з вертикальною мобілізацією, а в комунікативній мережі із взаємним поєднанням та прийняттям рішень [7].

ЛІТЕРАТУРА

1. Held D. *Globalization Theory: Approaches and Controversies* / D. Held, A. G. McGrew. – Cambridge: Polity, 2007. – 288 с.
2. Simon C. *The Neoliberal Theory of Society* / C. Simon // *Neoliberalism – A Critical Reader*. – Pluto Press. – London. – 2005. – p. 50–59.
3. Held D. *Introduction: Globalization at Risk* / D. Held, A. McGrew // *Globalization Theory: Approaches and Controversies*. – Cambridge: Polity. – 2007. – P. 1–14.
4. Volcker P. *Failure Risks Devastating Consequences* by Zbigniew Brzezinski / P. Volcker // *The New York Review of Books*. – New York. – 2016. – P. 118.
5. Cavanagh J. *Alternatives to Economic Globalization: A Better World Is Possible* / J. Cavanagh, J. Mander. – San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, Inc., 2009. – 408 с.
6. Ruth A. *Is Liberalism Now an Essentially Contested Concept?* / Abbey, Ruth // *New Political Science*. – 2005. – № 27. – p. 461–480.
7. Reiser O. L. *Planetary democracy; an introduction to scientific humanism and applied semantics* / O. L. Reiser, B. Davies. – New York: Creative age Press, 1944. – С. 212; 219.